मार्जनाभ्यां स्रुक्षु प्राणापानावेव स्थापयति ॥ यस्माच्च स्रुचामुपरिभागस्य संमार्जनं प्राचीनं पृष्ठभागस्य च प्रतीचीनं तस्मादरत्नेः उपरिभागस्य लोमानीतीव एवमेव प्राचीनानि भवन्ति पृष्ठभागस्य चेतीव इत्थं प्रतीचीनानि ॥७॥ स खल्वाग्नीध्रः तत्तत्संमार्गानन्तरमेव संमृष्टं पात्रं पुनरग्नौ प्रतप्याध्वर्यवे दद्यात् तदेतत्पुनः प्रतपनं लौकिकदृष्टान्तेनोपपादयति । यथा खलु कांस्यादिकं लौकिकं पात्रमवमृश्यावमृश्य निर्णिज्य प्रक्षाल्य उत्तमं चरमं क्रियाविशेषणमेतत् अन्ततः अनवमर्शमवमर्शनमकृत्वैव केवलमुदकेनैव परितः अन्तरतो बाह्यतश्च सर्वतः क्षालयेत् एवं तत्संमार्जनानन्तरं पुनः प्रतपनम् ॥८॥ प्राङ्मुख-इवाग्नेः सकाशाद्वा अग्नेरुपरि यथा संमार्जनसाधनं कुशोदकादिकं न पतति तथा संमृज्जीत ॥१०॥ स्रुक्संमार्जनानां वेदाग्राणामाहवनीये प्रहरणं शाखान्तराभिमतमुपन्यस्यति । यज्ञसाधनो हि वेदः संमार्जनादावुपयुक्तत्वात् एतानि च (वेदाग्राणि) तस्यावयवा अभूवन् अहेत्यवधारणे न केवलं वेदावयववादेव वेदाग्राणां यज्ञियत्वमपि तु एभिर्वेदाग्रैः स्रुचः संमृष्टवन्त ऋत्विजः अतः इदं वेदाग्रजातं यज्ञसंबन्धि किंचिदङ्गम् यदि तदग्नेरन्यत्र निरस्येत्तदा तत् यज्ञाद्बाह्यतो भवेदग्नौ प्रक्षिप्तं हि यज्ञेऽन्तर्भवति । नैवेत्थं भवेदिति । तदेकीयमतं निषेधति । होमात्प्राक्संमार्जनतृणानामग्नौ प्रहरणमयुक्तं तस्मादेतान्युत्करे प्रक्षिपेत् ॥११॥ प्रैषक्रमप्राप्तं पत्नीसंनहनं विधत्ते । गार्हपत्यानुष्ठेयेषु पत्नीसंयाजादिषु पत्न्याः संबन्धात्सा यज्ञस्यापरार्धः । मदीयो यज्ञः प्रागपवर्गं विस्तीर्यमाणो गच्छेत् अतः परार्धमारभ्य यज्ञो विस्तारयितव्यः । अतो रथेऽश्वादीनामिव पत्न्या यज्ञेन सार्धं बन्धनम् युक्ता सा मदीयं यज्ञमनुलक्ष्य यज्ञसमाप्तिपर्यन्तमासीत न ह्ययुक्तोऽश्वादी रथे नियमेनास्ते ॥१२॥ युगस्य धुरि बलीवर्दादियोजनार्थं दाम योक्त्रम् योग्यं योजनीयमनडुदश्वादिकम् । अयज्ञियस्य पत्न्या नाभेरधोभागस्य यज्ञियस्योपरिभागस्य मध्ये संनहनेन सांकर्यनिवारणात् यज्ञियेनैवोपरिभागेन विधास्यमानमाज्यावेक्षणं [see k. १८.] साधुकृतं भविष्यति ॥१३॥ परिहितस्य वाससः उपरि ॥१४॥ तत्तस्मात्पृथिव्या इवास्याः रास्नां रशनामलंकारार्थां मणिमुक्तादिखचितां मेखलामेव बध्नाति । हिरशब्दो मेखलापर्यायः ॥१५॥ योक्त्रस्य मूलाग्रे संयोज्यैकीकृत्य उपरिष्टाल्लम्बयेन्नेद्ग्रन्थिकरणाभावे योक्त्रं विस्रस्तं स्यात् ॥ संनहनसमये गार्हपत्यस्य नैर्ऋत्यां दिशि पत्न्या अन्वासनं विधित्सुः साक्षात्पश्चात्प्राङ्मुखोपवेशनं निषेधति । देवानां हि पत्नी गार्हपत्यस्य पश्चात्प्राङ्मुखी सर्वदा उपविशति अतस्तत्रान्वासीना पत्नीमामेव देवपत्नीमभ्यारोहेत्ततश्चाल्पकाले म्रियेत तत्स्थानवर्जनेन तु तां प्रीणयति तस्माद्देवपत्नीस्थानाद्दक्षिणभागेऽन्वासीत ॥१७॥ रेतसः पुरुषोपभुक्ताज्यपरिणामत्वात्कारणकार्ययोरभेदोपचारात्तादात्म्यं विहितम् ॥१८॥ आर्त्तिर्हिंसा तद्रहितेन ॥१९॥ आहवनीये हविःश्रपणपक्षश्चेत् [see १.२.२३.] आज्यं प्रथमतो गार्हपत्येऽधिश्रित्य पत्न्या सार्द्धं विलाप्य च पत्न्यवेक्षणानन्तरं ततः पुरस्तात् हृत्वा आहवनीयसमीपं च नीत्वा पुनस्तस्मिन्नधिश्रयति आज्यपुरोडाशादिलक्षणं सर्वमपि मदीयं हविः आहवनीये संस्कृतं भवेदित्यभिप्रायेण । अस्मिन्नपि पक्षे पत्न्यवेक्षणाद्धेतोस्तत्संनिधानाय अग्रे प्रथमतः पशुपुरोडाशाधिश्रयणकाले अमुत्र गार्हपत्येऽधिश्रयणं कर्तव्यमन्यथा [यदि पुरोडाशाधिश्रयणकाले एवाहवनीये आज्यमधिश्रयेत् तदा] गार्हपत्यसमीपे अन्वासीनायाः पत्न्यास्तदवेक्षणस्यानुपपत्तेः भिन्नदेशत्वात् यदि च पत्नीमवेक्षयिष्यामीति तदर्थं सामि संस्कारमध्ये तत्प्रत्यक् पश्चात्पत्न्याः समीपं हरेत्तदा सं-